

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
“ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ”**

ФЕДОРОВА ЮЛІЯ ВОЛОДИМИРІВНА

УДК 330.332:658.114.5

**ЕКОНОМІЧНА ПРИВАБЛИВІСТЬ ПОТЕНЦІЙНОГО УЧАСНИКА
ПРОМИСЛОВО-ФІНАНСОВОЇ ГРУПИ**

08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Харків–2009

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано на кафедрі економіки промислового підприємства та маркетингу Української інженерно-педагогічної академії Міністерства освіти і науки України

Науковий керівник: кандидат економічних наук, професор
Лобунець Володимир Іванович,
Українська інженерно-педагогічна академія,
завідувач кафедри економіки
промислового підприємства та маркетингу

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Дикань Володимир Леонідович,
Українська державна академія залізничного транспорту,
завідувач кафедри економіки,
організації і управління підприємством

кандидат економічних наук, доцент
Тхор Олена Сергіївна,
Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля,
доцент кафедри економіки підприємства

Захист відбудеться 23 вересня 2009 р. о 13⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 64.050.02 в Національному технічному університеті “Харківський політехнічний інститут” за адресою: 61002, Харків, вул. Фрунзе, 21, корпус У1, ауд.1001.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Національного технічного університету “Харківський політехнічний інститут” за адресою: 61002, м.Харків, вул.Фрунзе,21.

Автореферат розіслано 20 серпня 2009 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Максименко Я.А.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. На даному етапі розвитку держави одним з пріоритетних питань є підвищення ефективності інвестування підприємств машинобудування. Сучасні дослідження свідчать про подальший розвиток вітчизняної економіки в руслі експортно-сировинної моделі, спостерігається переривання технологічного ланцюжка у циклі металургійно-машинобудівного виробництва, що призводить до неефективного використання сировинного запасу країни. Тому, в умовах обмежених інвестиційних ресурсів виникає необхідність визначення найбільш економічно привабливих об'єктів машинобудівного виробництва, здатних забезпечити зростання виробництва та інвестиційне піднесення за умови їх діяльності в рамках інтеграції промислового та фінансового секторів економіки.

На особливу увагу заслуговують промислово-фінансові групи (ПФГ). Можливість застосування трансфертного ціноутворення та інших пільг фінансово-економічного механізму взаємодії учасників дозволяє виділити ПФГ як одні із «крапок зростання» інвестиційного піднесення в країні. Розроблення підходів щодо оцінки економічної привабливості учасників ПФГ в галузі вирішення загальнодержавних завдань є не тільки важливим кроком для реалізації інструментарію інвестиційного менеджменту, але і недостатньо дослідженою галуззю в Україні.

У науковій літературі теоретичні та методичні засади інвестиційної привабливості підприємств досліджуються у працях І.Ансоффа, В.Аньшина, І.Бланка, В.Гейця, П.Гохана, В.Гриньової, А.Гриньова, О.Лапко, Т.Лепейко, В.Міщенко, П.Перерви, В.Хобти, Д.Черваньова, Й.Шумпетера, А.Яковлєва, О.Ястремської та ін. Проблемі інтеграційних процесів, створенню промислово-фінансових груп присвячено роботи О.Амоші, С.Аптекаря, Я.Воловець, М.Вороновицького, В.Гейця, Г.Гольдштейна, В.Горбатова, В.Диканя, Ю.Макогона, А.Плещинського, В.Федоренка та інших.

Проте посилення інтеграційних процесів в умовах ринкової економіки потребує подальшого синтезу наукових досліджень в розробленні підходу до визначення інвестиційної привабливості машинобудівних підприємств з урахуванням їх можливостей в умовах інтеграції промислового та фінансового секторів економіки, а саме у межах ПФГ з металургійним виробництвом. Тому актуальність теми дисертаційної роботи визначається об'єктивною необхідністю подальшого поглиблення існуючої теорії і практики оцінки інвестиційної привабливості машинобудівного підприємства як учасника промислово-фінансової групи.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційну роботу виконано на кафедрі економіки промислового підприємства та маркетингу Української інженерно-педагогічної академії. Здобувачем запропоновано рекомендації щодо використання обігових коштів підприємства з метою отримання більшого розміру прибутку при виконанні НДР «Розробка рекомендацій з управління майном підприємства з метою

отримання оптимального розміру доходу» (РК- 0109U000709, ЗАТ «Електричні низьковольтні апарати і системи», м.Харків) та методичні рекомендації щодо визначення інвестиційної привабливості машинобудівних підприємств при виконанні НДР «Дослідження проблем інвестиційної привабливості виробничих підприємств» (РК – 0108U000037, ВП «Центр-персонал», м.Харків).

Мета та завдання дослідження.

Метою дисертаційної роботи є розроблення теоретичних засад, методичних рекомендацій та практичних пропозицій щодо визначення та підвищення економічної привабливості машинобудівних підприємств як учасників вітчизняних промислово-фінансових груп.

Досягнення поставленої мети спрямовано на вирішення таких основних завдань:

- визначити сутність поняття «економічної привабливості» підприємства в умовах розвитку інтеграційних процесів на підґрунті дослідження сутності понять «інвестиційної привабливості» підприємства та «ефекту синергії» групи та їх взаємозв'язку;
- удосконалити класифікацію інвестицій, що сприятиме дослідженню економічної привабливості потенційних учасників промислово-фінансової групи;
- дослідити механізм взаємодії учасників ПФГ машинобудівного профілю та визначити вплив потенційних можливостей учасників на забезпечення синергетичного ефекту та збереження їх стійкості під впливом зовнішніх чинників;
- узагальнити методичні підходи до оцінки інвестиційної привабливості промислових підприємств та оцінки ефективності їх взаємодії і розробити методичні рекомендації щодо визначення економічної привабливості машинобудівного підприємства як потенційного учасника ПФГ;
- удосконалити фінансово-економічний механізм взаємодії учасників сучасних ПФГ з метою підвищення їх зацікавленості у продовженні технологічного ланцюжку випуску машинобудівної продукції;
- розробити рекомендації щодо підвищення економічної привабливості машинобудівних підприємств в умовах розвитку інтеграційних процесів.

Об'єктом дослідження є інвестиційні процеси машинобудівних підприємств як потенційних учасників промислово-фінансової групи.

Предметом дослідження є теоретичні та методологічні положення, рекомендації щодо підвищення інвестиційної привабливості машинобудівного підприємства в складі промислово-фінансової групи.

Методи дослідження. Теоретичною та методологічною основою дисертаційного дослідження стали сучасні теоретичні дослідження в економічній науці, наукові праці вітчизняних та зарубіжних учених-економістів з проблем інвестиційного забезпечення та інтеграційних процесів; інформаційною базою – законодавчі акти Верховної Ради і Постанови Кабінету

Міністрів України, рішення та нормативні документи органів виконавчої влади України, офіційні статистичні матеріали й звітні дані підприємств, результатів наукових розробок, у тому числі виконаних безпосередньо здобувачем.

Для вирішення поставлених завдань було використано загальнонаукові та прикладні методи дослідження: порівняння, системний підхід – для розкриття сутності понять «інвестиційна привабливість», «ефект синергії», «економічна привабливість», для класифікації інвестицій; статистичний і техніко-економічний аналіз – для дослідження стану інвестиційної діяльності підприємств машинобудування та їх інвестиційного забезпечення; економетричні методи – для виявлення значущих чинників впливу на обсяги фінансування; бутстреп-процедури для оброблення експертних даних, отриманих за методом Дельфі; таксономічний метод, логічне моделювання – для розрахунку показника економічної привабливості потенційного учасника ПФГ; графічний - для представлення результатів дослідження, абстрактно-логічний – для узагальнення, формування висновків та рекомендацій.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в розвитку теоретичної та методичної бази визначення інвестиційної привабливості підприємства на прикладі машинобудівної галузі з урахуванням сучасних тенденцій посилення інтеграційних процесів в економіці України. У дисертаційній роботі отримано такі суттєві результати:

дістали подальший розвиток:

- поняття «економічної привабливості» промислового підприємства як комплексної характеристики, що визначається рівнем фактичних та потенційних показників господарської діяльності в умовах його уведення до інтеграційної моделі, що дозволяє водночас з достатньою достовірністю характеризувати інвестиційну привабливість та прогнозувати синергетичну віддачу підприємства у складі певної інтеграційної структури;

- класифікація інвестицій за ознакою «довжини хвилі» інвестиційного піднесення, що визначається ступенем отримання бюджетного, соціального та екологічного ефектів у суміжних галузях і, на відміну від існуючих, відображає ефективність інвестування підприємств з урахуванням інтеграційних процесів, що сприяє розвитку теоретичної бази визначення інвестиційної привабливості в умовах динамічного середовища;

- встановлено особливості розвитку машинобудівних підприємств в умовах посилення інтеграції промислового і фінансового секторів економіки та визначено інвестиційний, операційний, управлінський і комутаційний синергетичні ефекти, що дозволяє конкретизувати складові ефекту синергії у ПФГ з вертикальною промисловою інтеграцією; запропоновано визначення комутаційної синергії, що в ПФГ з вертикальною інтеграцією заміщує загальноприйнятую торгову синергію і виявляється у зниженні залежності від кон'юнктури ринку;

- методичні рекомендації щодо оцінки економічної привабливості машинобудівного підприємства як потенційного учасника промислово-

фінансової групи, що поруч з оцінкою показників інвестиційної привабливості передбачають прогнозування ефекту синергії шляхом проектування грошових потоків учасників технологічного ланцюжка і тому підвищують точність оцінки інвестиційної привабливості машинобудівного підприємства в динамічному середовищі;

- рекомендації щодо інвестиційно-стратегічного проектування розвитку машинобудівних підприємств в рамках ПФГ; під інвестиційно-стратегічним проектуванням запропоновано мати на увазі проектування напрямів інвестування стратегічного потенціалу підприємства в умовах додаткових можливостей підвищення ефективності діяльності підприємства за рахунок взаємодії промислового та фінансового капіталів; на відміну від існуючих, розроблені рекомендації дають можливість пожвавлення діяльності машинобудівних підприємств у процесі формування потужних ПФГ ;

удосконалено:

- методичні рекомендації щодо фінансово-економічного механізму взаємодії учасників ПФГ на основі більш достовірного моделювання грошових потоків, що, на відміну від існуючих, сприяють уникненню подвійного рахунку в консолідованих звітах учасників, удосконалюють підхід до визначення рекомендаційних ставок внутрішньогрупових кредитів та містять заходи щодо перерозподілу чистого прибутку учасників; підвищення зацікавленості учасників ПФГ у продовженні циклу технологічного ланцюжка випуску машинобудівної продукції сприяє оптимізації складу вітчизняних ПФГ.

Практичне значення отриманих результатів і висновків полягає в тому, що для машинобудівної галузі запропоновані розробки становитимуть методичне підґрунтя для підвищення точності оцінки інвестиційної привабливості підприємств у межах певної промислово-фінансової групи. Оцінка потенціалу машинобудівних підприємств, який може призводити до отримання синергії учасниками ПФГ, дає змогу інвесторам більш точно оцінювати економічну привабливість машинобудівних підприємств у сучасних умовах та ефективно оновлювати склад ПФГ, що створює умови для продовження інвестиційного піднесення в державі. Впровадження запропонованих методичних положень сприяє підвищенню ефективності інвестицій у машинобудуванні України та удосконаленню фінансово-економічного механізму взаємодії учасників ПФГ.

Основні теоретичні та прикладні результати дисертаційної роботи впроваджено у практичну діяльність машинобудівних підприємств, а саме: ВАТ «Турбоатом» (довідка про практичне використання результатів від 27.10.2008р. № 1-40/1518), ДП «Харківський електромеханічний завод» (довідка про практичне використання результатів від 04.11.2008р. № 60/671), ЗАТ Артемівський машинобудівний завод «Вістек» (довідка про практичне використання результатів від 08.09.2008р. № 473/э.).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційне дослідження є особисто виконаною роботою, у якій викладено підхід до вирішення важливого

наукового завдання - визначення економічної привабливості машинобудівного підприємства за умови його діяльності у складі сучасної промислово-фінансової групи. Здобувачем розроблено основні теоретичні положення щодо економічної привабливості учасника інтеграційної структури та удосконалено фінансово-економічний механізм взаємодії учасників ПФГ.

Апробація результатів дослідження. Основні результати досліджень, висновки і рекомендації, викладені в дисертації, доповідалися і були схвалені на: Міжнародній науково-практичній конференції «Науковий потенціал світу 2007» (Дніпропетровськ, 2007р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Проблеми та перспективи розвитку підприємництва» (Харків, 2007р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Інвестиційні пріоритети епохи глобалізації: вплив на національну економіку та окремих бізнес» (Дніпропетровськ, 2008р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів» «Оптимум-2008» (Харків, 2008р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Безпека та захист інформації в інформаційних системах» (Харків, 2009р.)

Публікації. За результатами дослідження опубліковано 16 наукових праць, з яких 9 – у фахових виданнях ВАК України.

Обсяг і структура дисертації. Дисертація складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних літературних джерел, додатків. Повний обсяг роботи становить 311 сторінок друкованого тексту. Матеріали дисертації містять 13 рисунків на 11 окремих сторінках, 38 рисунків за текстом; 7 таблиць на 7 окремих сторінках, 47 таблиць за текстом, бібліографічний список літературних джерел із 217 найменувань на 19 сторінках, 16 додатків на 73 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** наведено загальну характеристику дисертаційної роботи, обґрунтовано вибір теми дослідження та її актуальність, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет та методи дослідження. Наведено характеристику наукової новизни та практичного значення отриманих результатів, наведено дані щодо їх апробації.

У першому розділі – „**Теоретичні засади економічної привабливості промислового підприємства**” - досліджено сутність та тісний зв'язок понять «інвестиційна привабливість» промислового підприємства та «ефект синергії» інтеграційних угруповань, учасником яких може бути підприємство; запропоновано визначення поняття «економічна привабливість» промислового підприємства з урахуванням його потенціалу в умовах інтеграційної структури; досліджено чинники, що забезпечують стійкість машинобудівного підприємства у складі ПФГ; запропоновано класифікацію інвестицій за ознакою «довжини хвилі» інвестиційного піднесення; проаналізовано сучасний стан машинобудування в Україні та інтеграційні процеси у промисловості країни;

визначено різновиди ефекту синергії, які можуть бути у ПФГ, серед яких відзначено комутаційний синергетичний ефект.

Доведено, що спрямованість інвестиційних процесів у галузі машинобудування корегується інтеграційними процесами з металургією. Наголошено, що продовження базових технологічних ланцюжків шляхом активного залучення машинобудівних підприємств до сучасних ПФГ з металургійним виробництвом призведе до підвищення ефективності використання природних ресурсів, оновлення застарілого обладнання підприємств, сприятиме зміцненню фінансового потенціалу країни та зростанню економічної стійкості учасників ПФГ у кризових умовах. Тому подальшого розвитку набув підхід, згідно з яким інвестиційна привабливість (ІП) підприємства визначається на підставі не тільки загальноприйнятих показників ІП, але й аналізу ефективності діяльності підприємства в умовах інтеграційної структури, що зумовлює змістовність висновків щодо інвестиційної привабливості сучасного підприємства.

У цьому контексті запропоновано визначення економічної привабливості (ЕП) промислового підприємства, що передбачає визначення інвестиційної привабливості підприємства з урахуванням синергетичної віддачі в інтеграційній структурі. Під економічною привабливістю розуміється комплексна характеристика, що визначається рівнем як фактичних, так і потенційних показників господарської діяльності підприємства і в умовах прискорення інтеграційних процесів, враховує прогнози щодо профілю діяльності підприємства та синергетичну віддачу підприємства за умови його уведення до інтеграційної моделі інвестиційного піднесення. Такий підхід сприяє підвищенню точності оцінки економічної привабливості підприємства як потенційного учасника інтеграційної структури завдяки врахуванню поруч із загальноприйнятими фінансовими показниками показників виробничого, управлінського, фінансового, кадрового, товарного, науково-інноваційного потенціалу, які, як доведено на прикладі базових технологічних ланцюжків ПФГ, можуть призводити до синергетичного ефекту в групі. Статус учасника ПФГ створює додаткові можливості для підвищення ефективності діяльності підприємства за рахунок взаємодії промислового та фінансового капіталів, максимізує прибутки на базі зростання загального корпоративного прибутку ПФГ. Реалізація потенціалу учасника в складі ПФГ забезпечує його стійкість в умовах економічної кризи.

Виходячи з необхідності проведення подальшого дослідження ефективності інвестування учасників інтеграційних груп, запропоновано класифікацію інвестицій за ознакою «довжина хвилі» інвестиційного піднесення. Під «довжиною хвилі» розуміється отримання бюджетного, соціального та екологічного ефектів при поширенні інвестиційного пожвавлення в суміжних галузях та в країні. За цією ознакою виділено:

- інвестиції з «довгими хвилями» інвестиційного піднесення, тобто інвестиції у підприємства, що належать до інтеграційних структур («крапок зростання») за участю базових галузей промисловості та можуть призводити до

значних бюджетного, соціального, екологічного ефектів у країні, сприяючи ефективному стратегічному розвитку держави;

- інвестиції з «короткими хвилями» інвестиційного піднесення, тобто інвестиції у підприємства, що не належать до інтеграційних структур («крапок зростання») за участю базових галузей промисловості, або належать до них, але не призводять до значних бюджетного, соціального та екологічного ефектів у країні.

Відповідно до запропонованої концепції промислові інтеграційні структури запропоновано визначати як «крапки зростання» інвестиційного піднесення в країні. Поширюючись від «крапок зростання», хвилі пожвавлення створюють передумови для інвестиційного піднесення на різних рівнях країни. Запропоновано визначати бюджетний ефект, зокрема як приріст чистої продукції та приріст величини надходжень до бюджету у вигляді податків; соціальний – як підвищення рівня зайнятості населення; екологічний – як зменшення шкідливого виробництва, зменшення забруднення атмосферного повітря. Прикладом інвестицій з «довгими хвилями» є інвестиції в машинобудівне підприємство з металомістким виробництвом у складі ПФГ.

Рис.1. Складові ефекту синергії у ПФГ з вертикальною інтеграцією промислових підприємств та джерела їх формування

Визначено операційний, інвестиційний, управлінський та комутаційний ефекти як основні види синергії, що наявні у ПФГ з вертикальною інтеграцією, що зображено на рис.1. Зазначено, що у межах вертикально-інтегрованих груп

торгова синергія у загальноприйнятному розумінні втрачає важливість, натомість особливої уваги набуває новий, запропонований нами так званий комутаційний ефект, який полягає у зниженні залежності їх учасників від коливань ринку завдяки реалізації продукції у межах групи. Визначено вплив синергетичного ефекту на сприяння покращення стану у машинобудуванні.

У другому розділі - „Дослідження економічної привабливості машинобудівного підприємства як потенційного учасника промислово-фінансової групи” – обґрунтовано напрями удосконалення існуючих методичних підходів щодо оцінки інвестиційної привабливості машинобудівного підприємства у контексті залучення до вітчизняної ПФГ з металургійним виробництвом.

У межах прогнозу щодо профілю діяльності промислових підприємств у складі інтеграційних структур обґрунтовано вибір промислових структур, до яких доцільно залучати машинобудівні підприємства з точки зору продовження технологічного ланцюжка за показниками перспективи розвитку групи та «довжини хвилі» інвестиційного піднесення. Проведені дослідження свідчать про пріоритетність залучення до сучасних ПФГ підприємств енергетичного, електротехнічного, важкого, транспортного та інших галузей машинобудування.

Результати досліджень методичної бази оцінки ІП промислового підприємства дозволили стверджувати, що існуючі підходи характеризуються відмінністю якісного та кількісного складу коефіцієнтів ІП та їх ваги. При цьому базовими, як правило, залишаються 5 груп показників: показники рентабельності (доходності), ліквідності, фінансової стійкості, платоспроможності та ділової активності і набувають поширення методи урахування управлінського та інших видів потенціалу підприємства. Тому у напрямі існуючих удосконалень, з метою доповнення складу показників, здатних відбити особливості реалізації потенційних можливостей підприємства в інтеграційній структурі, досліджено чинники ефективної діяльності підприємств у межах ПФГ на прикладі промислово-фінансової групи «Смарт-груп» за методикою Плещинського А.С. «Ефективность финансово-промышленных групп: механизм трансфертных цен». Вибір даної методики зумовлено можливістю розрахунку ефекту синергії оновлення ПФГ за принципом продовження технологічного ланцюжка виробництва продукції машинобудування, що важливо в умовах інвестиційних можливостей підприємств вітчизняного гірничо-металургійного комплексу. Зазначені методичні рекомендації застосовано для українських промислово-фінансових груп, до складу яких входять виробники металопродукції та машинобудівні підприємства. Моделювання варіантів оптимізації складу групи та проектування зв'язків учасників групи довели, що отримання найбільшого приросту чистої сучасної вартості (NPV) учасників за сценаріями «поза ПФГ» та «в ПФГ» як головного показника ефекту синергії можливо у разі залучення до групи переважно фінансово незалежних підприємств зі значними виробничими, товарними, науково-інноваційними та кадровими потенціалами

та з високим рівнем управління підприємством, що відображає можливість отримання синергії.

На основі існуючих методичних рекомендацій щодо оцінки інвестиційної привабливості підприємств та визначених характеристик ефективного функціонування підприємства у складі ПФГ доповнено загальноприйнятий перелік показників інвестиційної привабливості промислового підприємства та визначено вагу обраних груп показників. Як метод генерації експертної інформації використано метод Дельфі. Бутстреп-процедура «розмноження» дозволила провести корегування оцінок у проміжних турах експертного аналізу. Як експерти виступили працівники керівного складу харківських машинобудівних підприємств з металомістким виробництвом, що мають приблизно однакові права та зобов'язання і їх оцінки можуть характеризуватися однаковими вагомими коефіцієнтами. Використано один з формальних підходів до визначення оптимальної чисельності групи експертів, що заснований на встановленні високої середньої компетентності експертів методом їх самооцінки. Для визначення загального ступеня погодженості думок за всіма чинниками було розраховано коефіцієнт конкордації $K_{\text{кон}} = 0,947$. Рейтингову оцінку інвестиційної привабливості з урахуванням потенціалу j -го підприємства (R_j) запропоновано здійснювати найбільш прийнятним методом узагальнювальних групових коефіцієнтів.

Водночас досліджено, що в умовах посилення інтеграційних процесів оцінка економічної привабливості учасника ПФГ має містити дві складові:

- рейтингову оцінку інвестиційної привабливості з урахуванням усіх фактичних та потенційних можливостей j -го підприємства (R_j);
- показник ефекту синергії ПФГ за участю j -го машинобудівного підприємства (S_j), що може бути визначено як сума операційного, інвестиційного, комутаційного та управлінського ефекту на основі приросту NPV з урахуванням проектного ризику за видами діяльності методом Монте-Карло або методом сценаріїв.

У третьому розділі – **„Удосконалення оцінки економічної привабливості машинобудівного підприємства як потенційного учасника промислово-фінансової групи”** – сформовано перспективний підхід до оцінки економічної привабливості машинобудівного підприємства як потенційного учасника ПФГ; удосконалено підходи щодо визначення синергетичного ефекту в ПФГ та розроблено рекомендації щодо визначення ставки внутрішньогрупових кредитів та механізму перерозподілу чистого прибутку групи між її учасниками; змістовність рекомендацій підтверджено апробацією на ряді машинобудівних підприємств, розроблено рекомендації щодо підвищення економічної привабливості підприємств у межах інвестиційно-стратегічного проектування.

У загальному вигляді структурну схему оцінки економічної привабливості потенційного учасника ПФГ наведено на рис.2.

Запропонований підхід щодо визначення ПП підприємства містить три етапи. *На першому етапі* проводиться вибір галузей машинобудування, підприємства яких у разі залучення до ПФГ можуть сприяти утворенню «довгих хвиль» інвестиційного піднесення. *Другий етап* передбачає розрахунок рейтингової оцінки інвестиційної привабливості потенційних учасників з урахуванням їх потенціалу. *Третій етап* передбачає обчислення ефекту синергії групи у разі залучення до її складу потенційного учасника та позиціонування його на матриці економічної привабливості потенційного учасника ПФГ.

Рис.2 Структурна схема визначення економічної привабливості потенційного учасника промислово-фінансової групи

Ефект синергії ПФГ у разі введення до її складу j -го потенційного учасника запропоновано визначати за формулою:

$$S_j = \sum_{b=1}^n (S_{jb}^{\ddot{a}\ddot{a}\ddot{d}} + S_{jb}^{\ddot{a}\ddot{a}} + S_{jb}^{\ddot{e}\ddot{e}\ddot{o}\ddot{d}} + S_{jb}^{\ddot{o}\ddot{d}}), \quad (1)$$

де S_{jb} - синергетичний ефект b -го учасника ПФГ у разі залучення j -го ПУ; $S_{jb}^{\ddot{a}\ddot{a}\ddot{d}}$, $S_{jb}^{\ddot{a}\ddot{a}}$, $S_{jb}^{\ddot{e}\ddot{e}\ddot{o}\ddot{d}}$, $S_{jb}^{\ddot{o}\ddot{d}}$ - операційний, інвестиційний, комутаційний та управлінський синергетичні ефекти b -го учасника ПФГ у разі залучення j -го ПУ відповідно; n – кількість учасників технологічного ланцюжка, до якого вводиться j -ий потенційний учасник.

У загальному вигляді зазначені ефекти синергії доцільно визначати на основі приросту чистої сучасної вартості проекту NPV з урахуванням ризику:

$$\Delta NPV_{jb}(x) = \sum_{k=1}^m (NPV_{jb}^{\ddot{i}\ddot{o}\ddot{a}}(\delta_k) - NPV_b^{\ddot{i}\ddot{c}\ddot{a}} \cdot \ddot{i}\ddot{o}\ddot{a}}(x_k)), \quad (2)$$

де $NPV_{jb}^{\ddot{i}\ddot{o}\ddot{a}}$ – чиста сучасна вартість проекту b -го учасника за сценарієм «у ПФГ» у разі залучення до її складу j -го потенційного учасника; $NPV_b^{\ddot{i}\ddot{c}\ddot{a}} \cdot \ddot{i}\ddot{o}\ddot{a}}$ – чиста сучасна вартість проекту b -го учасника за сценарієм «поза ПФГ»; x_k - показники інтеграції, що зумовлюють синергетичні ефекти.

У разі оновлення складу промислово-фінансової групи погодження інтересів учасників у кожному окремому випадку може відбуватися в комплексі за двома загальними напрямками: удосконалення організаційно-правового механізму та економіко-фінансового механізму взаємодії учасників ПФГ. Організаційно-правовий механізм визначає співвідношення майнових і немайнових форм регулювання діяльності учасників шляхом реалізації прав акціонерної власності, перехресного володіння акцій чи інтеграції на договірній основі. Більш перспективними вважаємо ПФГ холдингового типу через підвищення зацікавленості учасників у досягненні загальної мети групи. У цьому випадку вводяться всі ресурси учасників групи в комплексі, і це сприяє зростанню величини синергетичного ефекту. Учасник такої групи за

внутрішньогруповими угодами отримує найбільше переваг, серед яких є полегшений доступ до інвестиційних ресурсів фінансових установ групи.

Запропоновані удосконалення економіко-фінансового механізму взаємодії учасників ПФГ сприяють погодженості їх інтересів завдяки виконанню двох умов: сума вигоди всіх учасників ПФГ в оновленому складі є більшою, ніж сума вигоди від діяльності учасників ПФГ та потенційного учасника окремо (додатковий синергетичний ефект); забезпечується приріст вигід для кожного учасника проекту достатній, щоб зацікавити учасників ПФГ в оновленні складу групи.

На прикладі дослідження синергетичного ефекту базової ланки технологічного ланцюжка «Постачальник – Споживач» запропоновано раціональний розмір відсоткової ставки внутрішньогрупового кредиту β , що задовольняє умови збереження відсоткової ставки меншої, ніж надають кредитні установи:

$$\gamma \leq \beta \leq \alpha, \quad (3)$$

де α - банківський відсоток за кредитами, γ - відсоткова ставка внутрішньогрупового кредиту «Постачальника», за якої його NPV за сценарієм діяльності «у ПФГ» дорівнює NPV за сценарієм «поза ПФГ», тобто за умови:

$$NPV_j^{\text{у ПФГ}}(\beta) = NPV_j^{\text{поза ПФГ}}, \quad (4)$$

де $NPV_j^{\text{у ПФГ}}$, $NPV_j^{\text{поза ПФГ}}$ - чиста сучасна вартість j-го «Постачальника» за сценарієм «в ПФГ» та «поза ПФГ» відповідно.

Розроблено заходи щодо перерозподілу чистого прибутку «Споживача» у разі реалізації більш дорогої машинобудівної продукції між «Споживачем» і «Постачальником» у відсотковому співвідношенні вкладення їх обігового капіталу, що дозволяють підвищити зацікавленість «Постачальника» у збільшенні випуску машинобудівної продукції шляхом надання сировини за трансфертною ціною. Запроваджені рекомендації обґрунтовують доцільність оновлення складу сучасних ПФГ завдяки більш раціональному розподілу прибутків та збільшенню загальної чистої сучасної вартості всіх учасників за сценарієм «у ПФГ» у порівнянні зі сценарієм «поза ПФГ», що наведено на рис.3.

Рис.3 Порівняння NPV учасників групи за сценаріями діяльності «у ПФГ» та «поза ПФГ» до і після запровадження удосконалень, тис.грн.

Водночас запропоновано удосконалення методичних рекомендацій щодо уникнення подвійного розрахунку грошових внутрішньогрупових потоків завдяки розрахунку NPV на базі проектування зв'язків одного з учасників

Ефективність запропонованих методичних рекомендацій щодо визначення економічної привабливості учасника промислово-фінансової групи перевірено на ряді машинобудівних підприємств, з погляду уведення їх до ПФГ «Смарт-груп», у складі якої перебувають вже пов'язані технологічними постачаннями ЗАТ «Макіївський металургійний завод» (МакМЗ) і ВАТ «Південний ГЗК» (ПГЗК). Результати позиціонування потенційних учасників ПФГ «Смарт-груп» на матриці економічної привабливості (рис.4) на підставі рейтингової оцінки інвестиційної привабливості ПУ з урахуванням їх потенціалу (R_j) та показника синергії (S_j) свідчать про пріоритетність залучення до ПФГ великих прибуткових машинобудівних підприємств зі значними обсягами виробництва: (ПУ 9 - ВАТ «Маріупольський завод важкого машинобудування», ПУ 10 - ЗАТ «Новокраматорський машинобудівний завод»). Однак в умовах існуючих інтеграційних зв'язків, коли найпривабливіші підприємства вже залучені до певних інтеграційних структур, запропоновані методичні рекомендації набувають особливого значення завдяки визначенню прихованої синергетичної віддачі.

Рис.4. Матриця оцінки економічної привабливості потенційного учасника ПФГ

На основі складу та вагомості показників економічної привабливості розроблено рекомендації щодо інвестиційно-стратегічного проектування розвитку потенційних учасників низького та середнього рівнів економічної привабливості. Під інвестиційно-стратегічним проектуванням розвитку

підприємства запропоновано розуміти проектування напрямів інвестування стратегічного потенціалу підприємства в умовах інтеграційної взаємодії. У дисертаційній роботі розглянуто інвестиційно-стратегічне проектування визначає подальшу можливість підвищення економічної привабливості машинобудівного підприємства за рахунок використання досліджених складових.

ВИСНОВКИ

Одержані в дисертаційному дослідженні теоретичні і практичні результати в сукупності вирішують науково-практичне завдання – подальший розвиток науково-методичного забезпечення оцінки інвестиційної привабливості машинобудівного підприємства в складі промислово-фінансової групи.

1. Досліджено сутність та тісний зв'язок понять «інвестиційна привабливість» підприємства, під якою мається на увазі сукупність характеристик фінансово-господарської та управлінської діяльності, і «ефект синергії», що розглядається як додатковий ефект від раціонального комбінування елементів системи. Це дало можливість визначити перспективний підхід до сутності поняття «економічна привабливість» промислового підприємства. Під економічною привабливістю запропоновано розуміти комплексну характеристику, що визначається рівнем як фактичних, так і потенційних показників господарської діяльності підприємства в умовах прискорення інтеграційних процесів, враховує прогнози щодо профілю діяльності підприємства та синергетичну віддачу підприємства в умовах його входження до інтеграційної моделі та забезпечення інвестиційного піднесення.

2. Запропоновано класифікацію інвестицій за ознакою «довжини хвилі» інвестиційного піднесення, що дозволило виділити інвестиції з «довгими» та «короткими хвилями» інвестиційного піднесення за величиною отримання бюджетного, соціального та екологічного ефектів в суміжних галузях та в країні. ПФГ визначено як «крапка зростання» інвестиційного піднесення.

3. На прикладі дослідження діяльності базової ланки технологічного ланцюжка «Постачальник-Споживач» обґрунтовано необхідність врахування потенціалу машинобудівного підприємства, реалізація якого має призводити до отримання синергетичного ефекту та забезпечувати його економічну стійкість у складі ПФГ. Визначено операційний, інвестиційний, управлінський та комутаційний ефекти як основні складові синергетичного ефекту в інтеграції ПФГ. Під комутаційним ефектом запропоновано розуміти ефект від зниження залежності учасників від коливань ринку завдяки підвищенню обсягу реалізації продукції у межах групи. Зазначено джерела формування досліджених складових ефекту синергії та шляхи їх вияву у розв'язанні проблем розвитку машинобудування.

4. Недостатність методичного базису щодо оцінки привабливості підгалузей машинобудування з точки зору продовження циклу технологічного

ланцюжка металургійно-машинобудівного виробництва у межах групи зумовила формування рейтингової оцінки видів машинобудівних виробництв за показниками перспективи розвитку групи та «довжини хвилі» інвестиційного піднесення.

На підставі узагальнення основних методичних положень щодо оцінки інвестиційної привабливості суб'єкта запропоновано визначати економічну привабливість потенційного учасника за показниками: інтегральна оцінка інвестиційної привабливості з урахуванням потенціалу підприємства (R) та ефект синергії ПФГ (S). Інтегральна оцінка (R) розраховується на базі фінансових показників (рентабельності, ліквідності, фінансової стійкості, платоспроможності та ділової активності) та потенційних показників (потенціалу акцій, виробничого, товарного, науково-інноваційного, кадрового потенціалів) методом узагальнювальних групових показників з подальшим корегуванням на коефіцієнт якості управління підприємством, що зумовлено важливістю реалізації потенціалу і отриманням синергії у складі ПФГ. Ефект синергії (S) визначається як сума операційного, інвестиційного, комутаційного та управлінського ефекту на основі приросту NPV з урахуванням проектного ризику за видами діяльності. Запропоновано заходи щодо управління проектним ризиком діяльності учасників промислово-фінансової групи в оновленому складі.

5. Удосконалено методичні рекомендації щодо економіко-фінансового механізму взаємодії учасників ПФГ, у тому числі унеможливлено подвійний рахунок у консолідованих звітах грошових потоків учасників; розроблено рекомендації щодо визначення раціональної ставки внутрішньогрупових кредитів та запропоновано заходи щодо перерозподілу чистого прибутку учасників у відсотковому співвідношенні вкладень їх обігового капіталу. Запропоновані заходи сприяють підвищенню ефективності взаємодії машинобудівних та металургійних підприємств у складі ПФГ.

6. Розроблено рекомендації щодо інвестиційно-стратегічного проектування розвитку потенційних учасників ПФГ середнього та низького рівнів економічної привабливості, побудовано послідовність їх стратегічного розвитку в динамічних умовах господарювання в країні. Під інвестиційно-стратегічним проектуванням розвитку підприємства мається на увазі проектування напрямів інвестування з метою збільшення стратегічного потенціалу підприємства в умовах додаткових можливостей підвищення ефективності діяльності підприємства за рахунок взаємодії промислового та фінансового капіталів. Розроблено рекомендації щодо стратегії подальшого розвитку сучасних ПФГ з виробництвом машинобудівної продукції.

7. Результати дисертаційного дослідження впроваджено у ВАТ «Турбоатом», ДП «Харківський електромеханічний завод», ЗАТ Артемівський машинобудівний завод «Вістек». Основні положення та науково-методичні розробки можуть бути рекомендовані для подальшого впровадження й використання на підприємствах машинобудівної галузі з метою активізації та цілеспрямованості інвестиційної діяльності.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Федорова Ю.В. Підвищення ефективності використання запасів залізорудної сировини в Україні / Ю.В. Федорова // Економіка: проблеми теорії та практики. – Дніпропетровськ: ДНУ. – 2005. – № 210: В 4 т. - Т. III. – С.653-659.

2. Федорова Ю.В. Оценка инвестиционной привлекательности предприятий приборостроительной и электротехнической отраслей промышленности Украины / Ю.В. Федорова, Е.С. Пархоменко // Економіка: проблеми теорії та практики. – Дніпропетровськ: ДНУ. – 2005. – № 234: В 4 т - Т. III. – С.771-779. Здобувачем проведено апробацію підходів щодо визначення інвестиційної привабливості на ряді підприємств приладобудівної галузі.

3. Федорова Ю.В. Вертикально интегрированные промышленные группы, как «точки роста» инвестиционных процессов / Ю.В. Федорова // Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут». Технічний прогрес і ефективність виробництва. – Харків: НТУ «ХПІ». – 2006. - №41(1). – С.16-19.

4. Федорова Ю.В. Методика оценки эффективности деятельности промышленно-финансовых групп в Украине / Ю.В. Федорова // Вісник Харківського національного університету імені В.Н.Каразіна. Економічна серія. – Харків. ХНУ – 2007. - №786. – С.85-89

5. Федорова Ю.В. Совершенствование оценки инвестиционной привлекательности предприятия / Ю.В. Федорова, Е.С.Пархоменко // Вісник економіки транспорту і промисловості: зб.наук.праць.- Харків: УкрДАЗТ– 2008. - №23. – С.31-35. Здобувачем запропоновано методичні підходи до визначення рейтингової оцінки інвестиційної привабливості підприємства, що поруч з фінансовими показниками враховує різновиди потенціалу підприємства.

6. Федорова Ю.В. Інвестиційна привабливість промислового підприємства в умовах інтеграційного середовища / Ю.В. Федорова // Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут». Технічний прогрес і ефективність виробництва. – Харків: НТУ «ХПІ». – 2008. - №19. – С.65-68.

7. Федорова Ю.В. Дослідження довжини хвилі інвестиційного піднесення інтеграційної структури/ Федорова Ю.В. //Держава та регіони. Серія економіка та підприємництво. - Запоріжжя: Класичний приватний університет. – 2008. - №5. – С.186-190.

8. Федорова Ю.В. Інвестиційно-стратегічне проектування розвитку машинобудівного підприємства як потенційного учасника промислово-фінансової групи / Федорова Ю.В. // Економічні науки. Серія економіка та

менеджмент: зб. наук. Праць. – Луцьк: ЛМТУ. – 2008. – Частина 2, Вип. 5(18).– С.267-272.

9. Федорова Ю.В. Дослідження прояву синергетики в діяльності учасників промислово-фінансових груп/ Ю.В. Федорова // Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут». Технічний прогрес і ефективність виробництва. – Харків: НТУ «ХПІ». - 2008. - № 54 (3).– С.23-26.

10. Федорова Ю.В. Інвестиційна привабливість машинобудівного підприємства, як потенційного учасника вітчизняної промислово-фінансової групи / Ю.В.Федорова, В.І.Лобунець // Економічний простір: зб. наук. праць. - Дніпропетровськ: ПДАБА.– 2008. - №15. –С.191-199. Здобувачем удосконалено фінансово-економічний механізм взаємодії машинобудівних підприємств з іншими учасниками ПФГ.

11. Федорова Ю.В. Сучасні інтеграційні структури в чорній металургії та машинобудуванні України / Ю.В.Федорова // зб. наук. праць за матеріалами XL наук.-практ. конференції науково-педагогічних працівників, науковців, аспірантів та співробітників академії, 24-25 січня 2007р. Харків - Харків.:УПА. – 2007. – С.74-75. - (Секція Економіки промислового підприємства та маркетингу. Менеджменту).

12. Федорова Ю.В.Дослідження інвестиційної направленості галузей загальнонаціонального призначення / Ю.В.Федорова, О.В.Горбачова // зб. наук. праць за матеріалами XL наук.-практ. конференції науково-педагогічних працівників, науковців, аспірантів та співробітників академії, 24-25 січня 2007р. Харків - Харків.:УПА. – 2007. – С.75-76. - (Секція Економіки промислового підприємства та маркетингу. Менеджменту). Здобувачем досліджено інвестиційну направленість галузі машинобудування.

13. Федорова Ю.В. Эффективность деятельности украинских промышленно-финансовых групп с металлургическим производством /Ю.В.Федорова // Проблемы і перспективи розвитку підприємництва: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 14-15 грудня 2007р., Харків.– Харків: ХНАДУ. - 2007. – Частина 1. С.179-181.

14. Федорова Ю.В. Специфика оценки инвестиционной привлекательности потенциальных участников промышленно-финансовых групп в Украине / Ю.В.Федорова // Інвестиційні пріоритети епохи глобалізації: вплив на національну економіку та окремий бізнес: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 14-15 лютого 2008р., Дніпропетровськ. – Дніпропетровськ: ПДАБА. - 2008. – С.786-78.

15. Федорова Ю.В. Управління ризиком діяльності учасника промислово-фінансової групи /Ю.В.Федорова // Дослідження та оптимізація економічних процесів» «Оптимум-2008»: праці VI Міжнар. наук.-практ. конф., 3-5 грудня 2008р., Харків. - Харків:НТУ «ХПІ». - 2008. – С.69-70.

16. Федорова Ю.В. Исследование факторов, влияющих на эффективность деятельности промышленно-финансовых групп [Електронний

ресурс] /Ю.В.Федорова //: Науковий потенціал 2007: підсумки IV-ої Міжнар. наук.-практ. конф. - Praha – 2007. – С.88. – Режим доступу до журн.: <http://www.confcontact.com>

АНОТАЦІЯ

Федорова Ю.В. Економічна привабливість потенційного учасника промислово-фінансової групи – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). – Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут». Харків, 2009.

Дисертацію присвячено удосконаленню теоретичних та методичних підходів щодо визначення інвестиційної привабливості промислового підприємства як учасника промислово-фінансової групи. Досліджено поняття «інвестиційна привабливість» промислового підприємства і «ефект синергії» групи і, на підґрунті посилення зв'язку цих понять в умовах розвитку інтеграційних процесів, запропоновано визначення «економічна привабливість» промислового підприємства, яке відображає інвестиційну привабливість підприємства у складі інтеграційної структури з урахуванням прогнозування ефекту синергії від взаємодії її учасників.

Запропоновано класифікацію інвестицій за ознакою «довжини хвилі» інвестиційного піднесення, що визначається бюджетним, соціальним та екологічним ефектами в суміжних галузях та в країні, а ПФГ визначено як «крапку зростання» інвестиційного піднесення. Досліджено особливості розвитку машинобудівних підприємств в умовах посилення інтеграції промислового та фінансового секторів економіки, визначено інвестиційний, операційний, управлінський та комутаційний ефекти як складові синергії, що можуть бути у ПФГ з вертикальною промисловою інтеграцією.

Узагальнено методичні підходи до оцінки інвестиційної привабливості промислового підприємства та запропоновано рекомендації щодо визначення економічної привабливості машинобудівного підприємства, що поруч з загальноприйнятими показниками інвестиційної привабливості дозволяють прогнозувати ефект синергії у ПФГ шляхом проектування грошових потоків учасників групи.

Досліджено механізм функціонування машинобудівних підприємств у складі ПФГ та розроблено рекомендації щодо підвищення ефективності взаємодії її учасників.

Ключові слова: інвестиційна привабливість, економічна привабливість, потенційний учасник, інтеграція, технологічний ланцюжок, ефект синергії, промислово-фінансова група.

АННОТАЦИЯ**Федорова Ю.В. Экономическая привлекательность потенциального участника промышленно-финансовой группы - Рукопись.**

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.04 - экономика и управление предприятиями (по видам экономической деятельности). – Национальный технический университет «Харьковский политехнический институт». Харьков, 2009.

Диссертация посвящена совершенствованию теоретических и методических подходов к определению инвестиционной привлекательности промышленного предприятия как потенциального участника промышленно-финансовой группы.

Исследована сущность «инвестиционной привлекательности» промышленного предприятия и «эффекта синергии» группы и, на основании усиливающейся связи этих понятий в условиях развития интеграционных процессов, предложено определение «экономической привлекательности» промышленного предприятия, которое отражает инвестиционную привлекательность предприятия в составе интеграционной структуры с учетом прогнозирования эффекта синергии от взаимодействия ее участников.

Исследованы особенности развития предприятий машиностроения в условиях усиления корпоратизации внешней среды и выделены промышленно-финансовые группы (ПФГ) как «точки роста» инвестиционного подъема, т.е. как эффективные формы интеграции предприятий, способствующие возникновению бюджетного, социального и экологического эффектов. Предложена классификация инвестиций по признаку «длины волны» инвестиционного подъема. Определены инвестиционный, операционный, управленческий и коммутационный виды синергии, которые могут иметь место в ПФГ с вертикальной интеграцией промышленных предприятий. Под коммутационным эффектом предложено понимать эффект снижения зависимости участников ПФГ от колебаний рынка, благодаря повышению степени реализации продукции в пределах группы. Отмечены источники формирования исследованных составляющих эффекта синергии и пути их проявления в повышении эффективности предприятий.

Обобщены методические подходы к оценке инвестиционной привлекательности промышленного предприятия и предложены мероприятия по оценке экономической привлекательности потенциального участника ПФГ, которые наряду с общепринятыми показателями инвестиционной привлекательности позволяют прогнозировать величину эффекта синергии путем прогнозирования денежных потоков от операционной, финансовой и инвестиционной деятельности предприятий.

Исследован механизм эффективного функционирования машиностроительных предприятий в составе ПФГ, разработаны рекомендации по совершенствованию методики оценки эффективности ПФГ, в том числе, исключен двойной счет в консолидированных отчетах денежных потоков

участников, разработаны рекомендации по определению рациональной ставки внутригрупповых кредитов. Предложены мероприятия по перераспределению чистой прибыли участников в процентном соотношении вкладов оборотного капитала с целью повышения заинтересованности участников ПФГ в увеличении выпуска машиностроительной продукции.

Предложенные мероприятия способствуют повышению степени точности оценки инвестиционной привлекательности промышленного предприятия в условиях развития интеграционных процессов, оптимизации состава ПФГ и разработке эффективного финансово-экономического механизма взаимодействия ее участников с максимальной эффективностью для страны.

Ключевые слова: инвестиционная привлекательность, экономическая привлекательность, потенциальный участник, интеграция, технологическая цепочка, эффект синергии, промышленно-финансовая группа.

ANNOTATION

Fedorova Y.V. The economic attractiveness potential participant of the industrial-financial group - Manuscript.

The thesis for the scientific degree of a candidate economic science by speciality 08.00.04 – economics and enterprise management (by the types of economic activity), The National Technical University “Kharkov Politechnical Institute”.- Kharkov, 2009.

Dissertation is devoted perfection of theoretical and methodical approaches of estimation the economic attractiveness of industrial enterprise, as potential participant of the industrial-financial group. The theory of questions is explored, close connection is underlined investment attractiveness and sinergiya effect in the conditions the strengthening processes of integrations and determination is offered „the economic attractiveness of industrial enterprise” taking into account his potential possibilities in an integration environment. Progress of enterprises of mountain-metallurgical complex and engineer trends are explored in the conditions of the strengthening integration external environment and industrial-financial groups (PFG), as most effective forms of integration of leading industries enterprises, are selected. Classification of investments is offered in the structures of integrations on a sign «wave-length» investment getting up and the PFG, are certain, as “the point growth” of the investment getting up in a country.

The methodological approaches to the estimation of investment attractiveness industrial a subject is summarized and the method of estimation of economic attractiveness of potential participant PFG, which allows to take into account all types of his potential taking into account integration groups of the renewed composition, is first offered.

Keywords: the investment attractiveness, the economic attractiveness, the potential participant, the integration, the technological chain, the effect of sinergiya, industrial-financial group

ФЕДОРОВА ЮЛІЯ ВОЛОДИМИРІВНА

**ЕКОНОМІЧНА ПРИВАБЛИВІСТЬ ПОТЕНЦІЙНОГО УЧАСНИКА
ПРОМИСЛОВО-ФІНАНСОВОЇ ГРУПИ**

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Відповідальний за випуск

к.е.н, проф. Лобунець В.І.

Підписано до друку 10.07.2009 р. Формат 60×84/16.
Обсяг 0,9 ум.-друк. арк. Папір офсетний. Друк різнограф.
Наклад 100 прим. Зам. №

Надруковано у центрі оперативної поліграфії ТОВ «Рейтинг».
61022, м.Харків, вул.Сумська, 37. Тел. (057) 700-53-51, 714-34-26,
пров. Соляниківський, 4. Тел. (057) 771-00-92, 771-00-96